

Guía Docente

Datos Identificativos					2024/25
Asignatura (*)	Teoría e práctica da argumentación xurídica			Código	612G01041
Titulación					
Descritores					
Ciclo	Período	Curso	Tipo	Créditos	
1º e 2º Ciclo	2º cuatrimestre	Cuarto	Optativa	4.5	
Idioma	Castelán				
Modalidade docente	Presencial				
Prerrequisitos					
Departamento	Dereito Privado				
Coordinación	Vergara Lacalle, Oscar	Correo electrónico	oscar.vergara@udc.es		
Profesorado	Vergara Lacalle, Oscar	Correo electrónico	oscar.vergara@udc.es		
Web					
Descrición xeral	<p>Nesta materia estúdase a interpretación xurídica, a aplicación do Dereito e a argumentación ou xustificación das decisións xurídicas, con especial atención á argumentación en sé xudicial. O estudo baséase nas imprescindibles bases, tanto teóricas como procedentes do Dereito positivo vixente, pero céntrase nas principais técnicas de interpretación e argumentación, coa pretensión de que o estudante sexa capaz de construír argumentacións que satisfagan un elevado nivel de corrección, así como detectar, no uso das diferentes técnicas interpretativas e argumentativas, as deficiencias e erros máis comúns que diminúen ou suprimen a corrección das mesmas.</p> <p>A actividade argumentativa en sé xurídica pode estudarse polo menos desde dous puntos de vista: descriptivo e normativo. O primeiro atende a cómo funciona o razonamiento xurídico de feito, mentres que o segundo propónse máis ben establecer cómo deben levarse a cabo o conxunto de operacións, actividades e tarefas que cabe englobar baixo os termos ?argumentación? ou ?razoamento xurídico?. Á súa vez, estes últimos termos poden referirse ás actividades de quen crean o Dereito (legisladores, poder executivo, xuíces), ás de quen toman parte activa nos procesos xudiciais (avogados, fiscais) e na actividade xurídica (notarios, rexistradores, funcionarios públicos, etc.) pero tamén á de quen constrúen e desenvolven a ciencia xurídica (os estudiosos que elaboran a denominada doutrina ou dogmática xurídica). O presente curso centrarase case de forma exclusiva na actividade de razoamento xurídico dos xuíces e dos avogados. En realidade, o punto de vista que se tratará de analizar é o dos xuíces, pois os avogados elaboran os seus argumentos e interpretacións coa finalidade de persuadir ou convencer ao xuíz de que a decisión proposta por eles é a que o xuíz debe adoptar. Nese sentido, aínda que a interpretación do Dereito e as argumentacións dos avogados poden considerarse estratéxicas e non son, de ningún xeito, imparciais, darase por suposto que o seu modo de razoar imita e asimíllase por completo ao razonamiento do xuíz. Por outra banda, non se fará apenas referencia á actividade de quen crean as normas xerais.</p> <p>En canto ao punto de vista (descriptivo ou normativo, é dicir, o que atende ao que sucede de feito e o que mira o que debería ser) tratarase de atender de forma equilibrada a ambos. Esta opción resulta arriscada, por canto dispónse de pouco tempo, pero os resultados serán moito máis satisfactorios si lógrase transmitir aos estudantes un modelo non só do que sucede na práctica, que terá a utilidade de detectar os defectos e fallas dos modos de razoar propios e alleos, senón tamén un modelo de como encauzar a tarefa de razonamiento, interpretación e argumentación, en orde a facela menos atacable.</p>				

Competencias / Resultados do título

Código	Competencias / Resultados do título
--------	-------------------------------------

Resultados da aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias / Resultados do título		
	A8	B9	C1
Coñecer os elementos estruturais da argumentación e os factores xurídicos e extra-xurídicos que inflúen nela.	A9	B5	C8
Coñecer e aplicar modelos de corrección argumentativa para o desenvolvemento dos propios puntos de vista e para a análise crítica de argumentacións alleas e de sentenzas xudiciais.	A11 A12 A15	B2	C4 C6
Comprender a natureza e os elementos do proceso de interpretación das normas xurídicas e do enxuízamento dos feitos.	A3 A4 A9 A10 A11	B7 B8 B9	
Aprender a formular un discurso dun modo efectivo.	A12	B13 B2 B3 B4	C1 C3 C4
Aprender a debater en contextos dialécticos.	A12 A15	B10 B13 B2 B3 B4	C1 C3 C4
Detectar erros, falacias e paroloxismos nunha cadea de argumentación.	A6 A8 A10	B3 B4	C4 C8

Contidos	
Temas	Subtemas
TEMA 1. POSITIVISMO XURÍDICO E ARGUMENTACIÓN XURÍDICA	1. A visión positivista da práctica do Dereito 1.1. Mecanicismo 1.2. Irracionalismo 2. Insuficiencia das formulacións positivistas 3. Positivismo xurídico e transformación dos sistemas xurídicos. O constitucionalismo 4. Necesidade da argumentación 4.1. O modelo retórico de Ch. Perelman 4.2. O modelo dialéctico de R. Alexy
TEMA 2. DECISIÓN E XUSTIFICACIÓN NO DEREITO	1. O punto de partida 2. A toma de decisións 3. Decidir e xustificar 4. Xustificar e explicar 5. Xustificar e motivar 6. Xustificación xudicial 7. Xustificación interna e externa 8. Procedemento de argumentación en casos difíciles 8.1. Argumentacións analóxicas 8.2. Argumentación apagóxica

TEMA 3. CONTEXTOS DA ARGUMENTACIÓN XURÍDICA	<ol style="list-style-type: none">1. Argumentación xudicial e argumentación xurídica2. A argumentación dos avogados3. Argumentación e resolución alternativa de conflitos4. Argumentación lexislativa5. Argumentación e dogmática xurídica
TEMA 4. DIMENSIÓNS DA ARGUMENTACIÓN XURÍDICA	<ol style="list-style-type: none">1. Argumentar e decidir2. Concepto de argumentación3. Concepcións de argumentación4. Concepcións da argumentación e argumentación xurídica5. Argumentación e falacias<ol style="list-style-type: none">5.1. Falacias formais5.2. Falacias materiais5.3. Falacias pragmáticas
TEMA 5. ASPECTOS FORMAIS DA ARGUMENTACIÓN	<ol style="list-style-type: none">1. A forma dos argumentos2. Tipos xerais de inferencias3. Clases de argumentos xurídicos<ol style="list-style-type: none">3.1. En relación coa premisa normativa3.2. En relación coa premisa fáctica4. Subsunción, adecuación e ponderación5. Os límites da lóxica
TEMA 6. ASPECTOS MATERIAIS DA ARGUMENTACIÓN	<ol style="list-style-type: none">1. O enfoque material da argumentación2. Razoamento teórico e práctico3. Razóns e tipos de razóns4. Razóns xurídicas: sistemáticas e extrasistemáticas5. Relevancia e peso das razóns6. Razóns xurídicas e razóns morais. A unidade do razoamento práctico
TEMA 7. A ARGUMENTACIÓN EMPÍRICA EN ESPECIAL	<ol style="list-style-type: none">1. Discurso argumentativo e discurso narrativo2. Motivación da proba.3. Concepcións da proba xudicial.4. A inducción como racionalidad do procedemento probatorio.5. Valoración da proba e estándares de proba.6. Institucionalización e límites á averiguación da verdade.7. En particular, a regra de exclusión da proba ilícita

TEMA 8. ASPECTOS PRAGMÁTICOS DA ARGUMENTACIÓN

1. O xiro pragmático
2. A tópica
 - 2.1. A tópica na Antigüedad. Aristóteles e Cicerón
 - 2.2. A tópica xurídica. Th. Viehweg
 - 2.3. A inventio: aspectos técnicos. Os topoi no discurso retórico ou dialéctico.
3. Do estilo
 - 3.1. Noción
 - 3.2. Os transcendentais
 - 3.2. Teoría da elegantia. A elegantia iuris
 - 3.3. Características técnicas
 - 3.3.1. Axilidade
 - 3.3.2. Adecuación
 - 3.3.3. Corrección
 - 3.3.4. Flexibilidade
 - 3.3.5. Veracidade
 - 3.4. Comunicación non verbal
 - 3.4.1. Postura
 - 3.4.2. Gestualidad
 - 3.4.3. Mirada
 - 3.4.4. Silencios
 - 3.5. Algúns condicionantes típicos
 - 3.6. O sublime
4. A retórica
 - 4.1. Noción e xustificación
 - 4.2. Breve aproximación histórica
 - 4.3. Tipos de oratoria
 - 4.4. Resortes xerais
 - 4.5. Na tribuna. Aspectos técnicos da oratoria
 - 4.5.1. Fases do discurso
 - a. Invención
 - b. Disposición
 - c. Elocución
 - d. Memoria
 - e. Acción
 - 4.5.2. Algúns recursos retóricos
 - 4.6. Retórica e parresía
5. A dialéctica
 - 5.1. Dialéctica ou erística
 - 5.2. A dialéctica como procedemento
 - 5.3. Sobre a area. O debate: aspectos técnicos
 - 5.3.1. Noción de debate, tipos e roles
 - 5.3.2. Construción de liñas argumentais
 - 5.3.2. Destrución de liñas argumentais. As falacias
 - 5.3.3. Estratexias de debate

TEMA 9. ARGUMENTACIÓN E VIDA PÚBLICA. SOBRE A CRISE ACTUAL DA DEMOCRACIA

1. Democracia e argumentación. Da polis grega á «telecracia»
2. A «infocracia» e o novo réxime da información. O «smartphone»
3. O fin da acción comunicativa e a fragmentación da sociedade
4. A racionalidade dixital. Argumentos fronte a algoritmos

Metodoloxías / probas	Competencias / Resultados	Horas lectivas (presenciais e virtuais)	Horas traballo autónomo	Horas totais
Sesión maxistral	A6 C4 C6 C8	13	19.5	32.5
Análise de fontes documentais	A3 A4 A10 A11 B8 B2 B3	0	23	23
Proba obxectiva	B7 B4 B5 C1	2	20.5	22.5
Seminario	A8 A9 A12 A15 B9	13	19.5	32.5
Atención personalizada		2	0	2

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientativo, considerando a heteroxeneidade do alumnado

Metodoloxías	
Metodoloxías	Descrición
Sesión maxistral	Terán un carácter introductorio e de recapitulación aos grandes bloques temáticos da materia. Esta actividade relaciónase especificamente coas competencias A3, A4, A8 e a totalidade dos resultados de aprendizaxe pretendidos.
Análise de fontes documentais	A comprobación das aproximacións teóricas e a identificación e estudo dos principais problemas relacionados coa interpretación, aplicación e argumentación xurídica esixirán que as/os estudantes analicen argumentacións contidas en textos normativos, jurisprudenciais e, en menor medida, en documentos que conteñan actos xurídico-privados e actos administrativos.
Proba obxectiva	A través dela se evaluará a aprendizaxe dos temas explicados e desenvolvidos nas clases maxistras.
Seminario	Como medio para o desenvolvemento de habilidades relacionadas co sentido crítico, a capacidade de expresión oral e a exposición lóxica e ordenada dos argumentos. Os seminarios virarán ao redor dos temas propostos polo profesor ao principio do curso e terán carácter interactivo.

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Análise de fontes documentais	Os estudantes dispoñerán da posibilidade de manter unha sesión de atención personalizada co profesor, tanto para resolver dúbidas como para preparar a sesión de seminario.

Avaliación			
Metodoloxías	Competencias / Resultados	Descrición	Cualificación
Proba obxectiva	B7 B4 B5 C1	A proba obxectiva empregarase para avaliar a aprendizaxe dos contidos das clases maxistras e das lecturas. O exame constará de diversas argumentacións que haberá que analizar á luz das preguntas propostas neste.	50
Seminario	A8 A9 A12 A15 B9	A avaliación da participación nas sesións seminario terá en conta a eficacia pragmática, a fluidez expositiva, a habilidade argumentativa, a capacidade de análise das fontes documentais e a avaliación crítica. Tamén se tomará en consideración o dominio dos contidos temáticos e a capacidade de responder as obxeccións ou preguntas expostas. Na sesión ou sesións en que os estudantes actúen como relatores poderanse obter ata 3,5 puntos da cualificación final, en función da calidade da exposición. As intervencións efectuadas nas sesións onde non se actúe como relator/a permitirán obter ata 1,5 puntos da cualificación final, en función dos criterios expostos. O principal criterio de avaliación será a calidade das intervencións, aínda que tamén se terá en conta a frecuencia das intervencións. Alternativamente poderase puntuar neste último concepto a través dos exercicios postos ao dispor na plataforma virtual.	50

Observacións avaliación

Para

aprobar a materia será preciso obter unha cualificación aprobatoria tanto no exame ou proba obxectiva como na avaliación das actividades prácticas, que se realizará a través do seminario. Dito doutro xeito, non se sumarán as cualificacións obtidas en ambas partes si non se obteñen polo menos 2,5 puntos sobre 5 (5 sobre 10) en cada unha delas. Este réxime, é igualmente aplicable na oportunidade de xullo, en que se manterán os mesmos porcentaxes de cualificación. Con todo, gardarase a parte que eventualmente se aprobou na avaliación ordinaria. No caso de que algún estudante incorra en plaxio nalgún dos exercicios, este será cualificado cun cero. Os estudantes con dispensa terán que facer igualmente o exame final, pero deberán poñerse en contacto co profesor durante as primeiras dúas semanas do curso co fin de efectuar a adaptación da parte de seminario e análise de fontes documentais

Fontes de información

Bibliografía básica

AA VV, Compendio de lóxica, argumentación e retórica, 3.ª ed., Madrid, Trotta, 2016. Atienza, M., Curso de argumentación jurídica, 1.ª ed., Madrid, Trotta, 2019. García Amado, J. A., Razonamiento jurídico y argumentación. Nociones introductorias, 2.ª ed., León, Eolas, 2020. Serna, P. (dir.), De la argumentación a la hermenéutica, 2ª ed., Granada, Comares, 2005. Bermúdez, M.; Lucena, J., Manual de debate, Madrid, Berenice, 2019.

Bibliografía complementaria

A. Aarnio, Lo racional como razonable, Madrid, Centro de Estudios Constitucionales, 1991. R. Alexy, Teoría de la argumentación jurídica, Madrid, Centro de Estudios Políticos y Constitucionales, 2018. K. Larenz, Metodología de la Ciencia del Derecho, Barcelona, Ariel, (trad. de la 4ª edición alemana), 2010. Ch. Perelman y L. Olbrechts-Tyteca, Tratado de la argumentación, Madrid, Gredos, 2016. Ch. Perelman, La lógica jurídica y la nueva retórica, Madrid, Civitas, 1988. J. Ferrer Beltrán, Prueba y verdad en el derecho, Madrid, Marcial Pons, 2008. M. Gascón Abellán, Los hechos en el derecho. Bases argumentales de la prueba, Madrid, Marcial Pons, 2010. M. Gascón Abellán y García Figueroa, La argumentación en el derecho, Lima, Palestra, 2017. García Amado, J.A., Teorías de la tónica jurídica, Lima, Palestra, 2018. Toye, R., Rhetoric. A Very Short Introduction, Oxford, Oxford Univ. Press, 2013. Toulmin, S., Los usos de la argumentación, Madrid, Marcial Pons, 2019. Han, B.-Ch., Infocracia. La digitalización y la crisis de la democracia, Barcelona, Taurus, 2022.

Recomendacións

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Dereito Constitucional: Fontes e Dereitos/612G01003
Comunicación oral e escrita/612G01004
Teoría do Dereito/612G01006
Dereito Penal. Parte xeral/612G01010
Constitución e poder xudicial/612G01014
Institucións e ordenamento xurídico-administrativo/612G01015
Dereito de obrigas e danos/612G01016
Filosofía do Dereito/612G01026
Dereitos Reais/612G01027
Dereito Procesual Penal/612G01028

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Traballo fin de Grao/612G01031
Dereito Procesual Civil/612G01033

Materias que continúan o temario

Observacións

(*A Guía docente é o documento onde se visualiza a proposta académica da UDC. Este documento é público e non se pode modificar, salvo casos excepcionais baixo a revisión do órgano competente dacordo coa normativa vixente que establece o proceso de elaboración de guías